

UDK: 811.163.42:811.163.4:811.163.3:811.163.6:811.161.1:811.162.3:81'36

Pregledni znanstveni rad

Prihvaćen za tisak: 20. rujna 2013.

Tomislava Bošnjak Botica
Institut za hrvatski jezik i jezikoslovlje
tbosnjak@ihjj.hr

Opća načela podjela na glagolske vrste u hrvatskome u perspektivi drugih bliskih jezika

U prvom se dijelu rada uspoređuju osnovne podjele glagola na konjugacijske vrste u hrvatskom jeziku od prvih gramatičkih opisa do danas. Gledaju se njihova opća načela podjele: hijerarhijska složenost i broj kategorija te opći redosljed. Potom se hrvatske podjele uspoređuju s onima u nekim slavenskim jezicima: bosanskome (bošnjačkome), srpskome, slovenskome, makedonskome, ruskome i češkome. Iznose se sličnosti i razlike koje proizlaze iz teorijskoga i metodološkoga pristupa s jedne strane i samih morfoloških i fonoloških obilježja svojstvenih pojedinomu jeziku s druge.

1. Uvod

Kakva je morfološka slika glagola u nekom jeziku, odnosno kako se koji glagol u pojedinom jeziku spreže, ovisi dakako o naravi te jezične skupine i svakoga pojedinoga jezika. U nekim jezicima, kakvi su primjerice kineski ili esperanto, svaki glagol ima istu paradigmu, odnosno osnova se glagola konjugacijom (spregom) ne mijenja. U jezika koji su manje morfološki razvedeni, kakvi su primjerice engleski i njemački, načelno postoje tzv. *pravilni* (*regular verbs*, *regelmäßige Verben*) i *nepravilni* (*irregular verbs*, *unregelmäßige Verben*). Pritom se pod pravilnima podrazumijevaju glagoli koji se sprežu prema općem pravilu, a nepravilni su oni koji u nečemu odstupaju od toga općega pravila (u njemačkome se tako može izdvojiti nekoliko skupina tih glagola prema tzv. *Stammvokal* ili osnovnom vokalu).¹

¹Iako nazivi koji jedno proglašuju pravilnim, a drugo nepravilnim uglavnom nisu dobrodošli u lingvističkoj znanosti, pogotovo u onim njezinim teorijama koje podrazumijevaju pravilnost svih jezičnih pojava (npr. u strukturalizmu), u ovom će se radu kadgod, ponajviše s praktičnih razloga, u prikazu morfološkoga ustroja kojega jezika, upotrijebiti i ti nazivi.

Morfološki su od engleskoga ili njemačkoga nešto složeniji na primjer romanski jezici u kojih, po nasljeđu iz latinskoga, ovisno o infinitivnom dočetu može biti tri do četiri vrste, ali ovisno o oblicima prezenta u nekima, poput rumunjskoga, i veći broj konjugacijskih tipova (*pravilnih* glagola).

Slavenski su jezici, među njima i hrvatski, među najsloženijima — ovisno o pojedinim pristupima u podjeli imaju i do deset konjugacijskih tipova ili fleksijskih vrsta. Stoga će se ovaj rad pozabaviti njima, ali poglavito hrvatskim kao predstavnikom slavenskih jezika. Za potkrepu navedenim tvrdnjama najprije će se navesti primjeri podjela na glagolske skupine ili vrste u hrvatskome. Potom će se kratko predstaviti glagolske vrste u većini južnoslavenskih jezika (srpskome, slovenskome, makedonskome i bosanskome (bošnjačkome), koji se kadgod u literaturi stapa s hrvatskim i srpskim i navodi kao bosansko-hrvatsko-srpski), jednom zapadnoslavenskome (češki) i jednom istočnoslavenskome (ruski). Želi se pokazati da je samo sprezanje ili konjugacija u hrvatskome i slavenskim jezicima složen fenomen, ali i kako različiti pristupi i lingvističke kategorizacije na vrste mogu samu složenost građe pojednostavljivati ili usložnjavati. Kako su neki od njih vođeni teorijskim postavkama, a drugi žele biti naučljivi bilo u jezičnoj proizvodnji bilo u metajezičnom znanju, usporedba može pokazati i koji su lakše ovladljivi i prikladniji prema načelu prototipnosti.

Hrvatski je pregled u odnosu na glavna načela razdiobe iscrpnije prikazan, ostali su jezici predstavljeni samo jednom ili dvjema podjelama da bi se pokazala i složenost same građe u različitim slavenskim jezicima i mogućnosti različitih pristupa. Hrvatske se podjele na glagolske vrste prikazuju od samih početaka jezikoslovnih nastojanja oko konjugacijskoga kategoriziranja početkom 17. stoljeća (Kašić 1604) i mlađih dopreporodnih jezikoslovnih prijedloga preko otpreporodnih do najnovijega prijedloga (Bošnjak Botica 2011). Predstaviti će se i tri djela inozemnih kroatista i slavista koja se bave kategorizacijom hrvatskih glagolskih vrsta teorijski ili praktično, u udžbeniku. Za potrebe ovoga rada, a radi veće preglednosti, glagolske će se vrste postavljati u tablice u kojima će se izdvajati broj ili ime skupine kada se navodi, vrste, obilježja koja pojedinu objedinjuju, infinitivni i prezentski završetci ili sufixi, ako su navedeni, predstavnici vrste ili primjeri. Od izvornih djela odakle je uzimana građa za ovaj rad tek su u rijetkima vrste bile predstavljene tablicama (npr. Jelaska 2005, Rozental' 2003).

Neki opisi glagolske vrste označuju brojevima, i to tako da on obično određuje redosljed, dok drugi i ne navode brojeve, nego predstavnika pojedine vrste ili jednostavno primjere. Pojedine podjele navode i obilježja koja svaka glagolska kategorija ima kao što su infinitivni i prezentski završetak, ili tematski sufix, ili glagolski sufixi, odnosno glasove ispred infinitivnih i prezentskih nastavaka. Stoga će se u tablicama sve nabrojeno što se navodi razdvojiti u posebne stupce.

2. Pristup glagolskim vrstama u hrvatskome

Hrvatski je glagolski sustav na prvi pogled iznimno složen i to više zbog mnogih fonoloških promjena nego što bi to proizlazilo iz samih morfoloških kategorija (Jelaska 2005: 170). Tako oblika od jednoga glagola može biti i do dvjesta (Babić i dr. 2007: 512). Podjela glagola na skupine, vrste ili razrede prema određenom kriteriju zabilježena je u hrvatskoj gramatikologiji od njezinih početaka. Međutim, o podjeli glagola po morfološkim vrstama u hrvatskom se jezikoslovlju sve donedavno (usp. Babić 1980, Silić 1991, Jelaska 1991, 2002, 2005, Bošnjak Botica 2011, Marković 2012) rijetko raspravljalo teorijski, izvan gramatičkih priručnika.

Načelno se glagoli u slavenskim jezicima, pa tako i u hrvatskome, raspoređuju bilo po infinitivnoj (tj. infinitivno-aoristnoj) bilo po prezentskoj osnovi. To je dakako potrebno stoga što su te osnove različite. Podjela po infinitivnoj osnovi slijedi model češkoga jezikoslovca Josefa Dobrovskoga koji glagole u staroslavenskome dijeli na šest konjugacija (vrsta): 1. *-ti* se dodaje korijenu, 2. inf. na *-nō-ti*, 3. inf. na *-ě-ti*, 4. inf. na *-i-ti*, 5. inf. na *-a-ti*, 6. inf. na *-ova-ti*. Podjelu prema prezentskoj osnovi prvi je proveo njemački lingvist August Schleicher, a potom ju je prihvatio i doradio August Leskien. Tu podjelu donosi Stjepan Ivšić u svojoj *Slavenskoj poredbenoj gramatici* (Ivšić 1970: 252–254).

Vremenski i metodološki mogla bi se izdvojiti dva tradicionalna pristupa u razdiobi glagola na vrste u hrvatskim gramatikama — prvi do preporodnih gramatika (podjela prema prezentu), a drugi od preporodnih gramatika do suvremenih (podjela prema infinitivu). Suvremeni se pristupi pak vraćaju podjeli na vrste i razrede koja se temelji na prezentskim oblicima, ali zadržavaju neka obilježja infinitivne podjele, što će se pokazati dalje u tekstu.

2.1. Podjele prema prezentu — dopreporodne gramatike

Hrvatski su glagoli prema prezentskim modelima sprežanja najprije bili podijeljeni na tri vrste. Isusovac Bartol Kašić (1604) objavio je na latinskom jeziku prvu hrvatsku gramatiku, koja je i početak jezičnoga normiranja (Tafra 1999: 44). Kašić navodi tri vrste, nazvao ih je konjugacijama: *-im -em* i *-am*, navedene su u tablici 1, u kojoj brojke ne označuju broj vrste, nego redoslijed kako ih je Kašić predstavio.

2.1.1. Kašićeva gramatika (1604)

Broj	Završetak	Primjer	Današnji izraz	Latinski
1.	-im	ucím	učim	doceo
2.	-em	tícem	tičem	tango
3.	-am	ìmam	imam	habeo

Tablica 1. Tri hrvatske glagolske vrste Bartola Kašića

2.1.2. Gramatike poslije Kašića

Hrvatske su dopreporodne gramatike u podjeli glagola na vrste jedinstvene, podjela počiva na Kašićevu modelu triju konjugacija, jedino je njihov redosljed i glagoli koji ih oprimjeruju katkada drukčiji, no u njima nema znatnijega odstupanja od navedene podjele. “Slovničari slavjanski razredjivahu ih navadno po *sadašnjem vremenu pokaznoga načina* (praesens indicativi modi) te tako bi, da su svikolici slovnichari ilirski razredjivali glagolje na *tri sprege* iliti konjugacije i to I. na *am*, II. *em*, a III. *im*” (Babukić 1836: 239).

U tablici 2 nalaze se primjeri drugih autora gramatika: talijanskoga isusovca Ardelija Della Belle (1728), jezikoslovca iz Istre Josipa Voltića, tj. Voltiggija (1803) i ličkoga župnika Šime Starčevića (1812). I u ovoj tablici brojke ne označuju broj vrste, nego redosljed kako ih je autor predstavio.

		Della Bella	Voltić	Starčević
Broj	Završetak	Primjeri	Primjer	Primjer
1.	-am	imam, udaram	imam	imati
2.	-em	tečem, orem	štijem	orati
3.	-im	vidim, hodim	uscim	ljubiti

Tablica 2. Tri hrvatske glagolske vrste trojice dopreporodnih jezikoslovaca

2.2. Podjele prema infinifivu — otpreporodne gramatike

Drugi je pristup podjeli glagola na vrste počivao na infinitivnim oblicima, točnije infinitivnoj osnovi.

2.2.1. Babukićeve gramatike (1836, 1854)

Ta se podjela počela primjenjivati od Babukićeve Ilirske slovnice (1854) iako je već u *Osnovi* (1836: 38) ukratko predstavljena, kao u tablici 3.

Broj	Vrsta	Primjer
I.	-ti	pi-ti, sės-ti, le-ći
II.	-nuti	metnuti, ganuti
III.	-ęti	vidęti, živęti
IV.	-iti	ljubiti, govoriti
V.	-ati	pitati, mahati
VI.	-ovati	kupovati, mirovati

Tablica 3. Prva Babukićeva podjela na šest vrsta (1836)

Vjekoslav Babukić prihvatio je spomenutu podjelu češkoga jezikoslovca Josefa Dobrovškoga (1822) za staroslavenski i prilagodio je hrvatskomu. Tu su podjelu preuzeli i drugi slavenski jezikoslovci (npr. Miklošić) stoga što se uvidjelo da je dotadašnja podjela nedovoljna, odnosno da vrijedi samo za vremena koja se tvore od prezentske osnove.

Po uzoru na rečenu podjelu, Babukić hrvatske glagole dijeli na šest vrsta, odnosno razreda kako ih zove prema infinitivnoj osnovi i glasu (ili slogu) koji prethodi završnomu *-t*. Njegova je podjela detaljnije navedena u tablici 4.

2.2.2. Devetnaestostoljetne i dvadesetostoljetne podjele

Podjela na šest vrsta, uz manje preinake i razlike u metajeziku, zadržala se u većini hrvatskih gramatika do današnjih dana (npr. Tkalčević 1871, Divković 1898, Maretić 1899, Florschütz 1905, Brabec, Hraste, Živković 1952, Barić i dr. 1979 itd.).² I u onima koje su doživjele nešto veće promjene (npr. Babić i dr. 1991, Silić i Pranjković 2005) opstala je podjela na šest vrsta s I. vrstom netematskih³ glagola, II. vrstom glagola na *-nuti*, III. na *-jet*i (u Silićevoj i Pranjkovićevoj unutar IV. vrste), IV. na *-iti*, V. vrstom glagola na *-ati* i VI. vrstom glagola na *-ovati*, *-evati*, *-ivati*. Najviše je promjena zahvatilo I. vrstu (znatnije joj se povećao broj razreda), a metodološki se uočava razlika s obzirom na dijeljenje tematskih od netematske vrste. Naime, u suvremenim se gramatikama, izuzev gramatike Barić i dr. u svim izdanjima, odjeljuju u posebnu vrstu (I.) tzv. *netematski* (nerijetko i *korijenski*, *nepravilni*), bolje reći *nulti* glagoli. Oni nemaju izraženoga tematskoga vokala ispred završnoga *-ti*, odnosno u njih je taj sufix *nulti* (\emptyset). Svi ostali, tzv. *tematski* (nerijetko i *pravilni*) glagoli raspoređeni su u pet preostalih vrsta. U gramatici Eugenije Barić i dr. može se govoriti o sedam vrsta (više u Jelaska 2005) zbog nepravinih glagola koji su izvan spomenutih šest vrsta.

²Jedno od rijetkih odstupanja pristup je konjugacijama u gramatici Antuna Mažuranića (1859) koji za pravilne glagole predlaže samo jednu konjugaciju, glagole dijeli na *pervotne* (bez *umetka*, u današnjem smislu s nultim sufixom) i *izvedene* (s *umetcima* kojih nabroja 11 *a*, *ja*, *va*, *ę*, *i*, *nu*, *ova*, *eva*, *ęva*, *iva*).

³*Tematski* stoji za glagole s tematskim sufixom, a *netematski* za glagole u kojih je na mjestu toga sufixa nulti morfem.

Broj	Vrsta	Obilježje	Primjer
I.	nulta	1. korijenski slog na samoglasnik,	da-ti, bi-ti, pi-ti, ču-ti
		2. korijenski slog na suglasnik,	tres-ti, nes-ti, pres-ti (préd-em)
		3. korijenski slog na usnenik: b, p, + s	zeb-s-ti (bem), tep-s-ti (pem)
II.	nu	1. u korijenu samoglasnik	mi-nu-ti, zi-nu-ti, si-nu-ti, to-nu-ti
		2. u korijenu suglasnik	dig-nu-ti, mig-nu-ti, dah-nu-ti, puk-nu-ti, tak-nu-ti
III.	ě		um-ě-ti, razum-ě-ti, živ-ě-ti, vid-ě-ti, stid-ě-ti se
IV.	i		hod-i-ti, mol-i-ti, sol-i-ti, pal-i-ti, sud-i-ti, voz-i-ti, plat-i-ti, klon-i-ti
V.	a	1. a	bac-a-ti, pít-a-ti, glod-a-ti, zob-a-ti, kop-a-ti, pis-a-ti, maz-a-ti, plak-a-ti, lag-a-ti
		2. ja	izpi-ja-ti (od izpi-ti), vid-ja-ti (od vid-ě-ti), plat-ja-ti (od plat-i-ti), da-va-ti (od da-ti), razumě-va-ti (m. razumě-ja-ti, od razum-ě-ti), priši-va-ti (od priši-ti)
		3. jaja = java ili aja = ava	umol-java-ti (od umol-i-ti), popit-ava-ti (od popit-a-ti), naměšt-java-ti (od namešt-i-ti), upotrěbljavati, podkrěpljavati, potvoravati itd.
VI.	-ova-	1. ova	kup-ova-ti, mil-ova-ti, rad-ova-ti se, poš-ova-ti
	-eva-	2. eva iza j, dj, tj, lj, nj, č, ć, š, ž	voj-eva-ti, kralj-eva-ti, bič-eva-ti, božić-eva-ti
	-iva-	3. iva	kaz-iva-ti, zapis-iva-ti, razluč-iva-ti, promen-jiva-ti (od promen-i-ti) ⁴

Tablica 4. Šest hrvatskih glagolskih vrsta V. Babukića (1854)

⁴U napomeni stoji da većina glagola ove vrste završava u prezentu na *-ujem*, ali ih ima nekoliko na *-ivam*. Sve posebnosti u konjugaciji glagola navedene su prema glagolskim vrstama, pa je “na taj način spojen tradicijski opis konjugacije s novom podjelom na vrste” (Tafra 1993: 127).

2.3. Suvremeni jezikoslovni opisi

Osim praktično, u gramatičkim priručnicima, glagolskim se vrstama u hrvatskome teorijski dosad bavilo nekoliko autora u posljednjih 30-ak godina (S. Babić 1980, Silić 1991, 1998, Z. Babić 1991, Tadić 1994, Jelaska 2002, 2005, Bošnjak Botica 2011, Marković 2012). Neki su opisi ishod različitih teorijskih polazišta: strukturalističkoga (Silić), računalnoga (Tadić), generativnoga (Jelaska 1991) i kognitivnolingvističkoga (Jelaska 2002, 2005, Bošnjak Botica 2011). Hrvatski dvadesetostoljetni već su opširnije prikazani (Jelaska 2003, 2005) pa će se ovdje pokazati samo najnoviji hrvatski i nekolicina inozemnih.

Valja napomenuti da su gledano strogo morfološki Josip Silić i Zrinka Jelaska ponudili znatno drukčiju podjelu od postojećih. Iako u teorijskom polazištu različite, njihove podjele imaju podosta zajedničkih točaka. Jedna je težnja da se poredak vrsta i razreda uredi prema prezentskim završetcima i da unutar vrste razredi imaju isti prezentski završetak, što nije slučaj u drugim podjelama. Glagoli vrste *-ati :am* u oboje su autora zasebna vrsta, a ne kao dosada dio V. vrste. Također se opaža sličnost Jelaskine II. skupine i Silićeve 4. vrste kamo pripadaju glagoli s tematskim vokalom *i* u prezentu. Najveće je podudaranje u navođenju prezentskih nastavaka koji se odvajaju od tematskih vokala. Oboje autora izdvaja nastavke *-m*, *-š*, *Ø*, *-mo*, *-te*, *ū/ē* za razliku od tradicionalnih *-em*, *-jem*, *-im*, *-am* itd.

2.3.1. J. Silić (1991, 1998, 2005) — šest vrsta, 0 – 18 razreda

U Silićevu pristupu formalno je zadržana tradicionalna podjela na šest vrsta, ali s mnogobrojnijim razredima. Podjela počiva na (sufiksalmom) morfemu u prezentskoj osnovi. Dakle, polazište više nije infinitivna osnova, nego prezentski oblik, a Silićeva teza počiva na autonomnosti osnove za svaki glagolski oblik. Autor smatra da svaki glagolski oblik ima svoju osnovu, prezent prezentsku, infinitiv infinitivnu, aorist aoristnu itd. Iz toga proizlazi primjere novost u sastavu III. i IV. vrste koje postaju trirazrednima te znatno povećanje broja razreda I. vrste kako se vidi u tablici 5. U ovom su modelu vrste poredane po sufiksalmom morfemu (tematskom sufiksu) prezenta tako što najprije idu one na *e*, *ne*, *je*, potom *i*, *a* te na kraju *uje*.

Broj	Vrsta	Razredi i primjeri
I.	e	1. plesti, krasti, gristi, grepsti
		2. početi, žeti
		3. kleti
		4. klati, zvati, slati, brati
		5. trti
		6. mljeti
		7. drijeti
		8. donijeti
		9. smjeti
		10. piti, čuti
		11. moći, reći, vrći
		12. posuti
		13. stati, moći — mognem, reći — rekнем
		14. dati — dadem, stati — stadem
		15. dati — dadnem, htjeti — htjednem
		16. ići
		17. naći
		18. zreti
II.	ne	tonuti, mrznuti
III.	je	1. glodati, metati, vagati, micati, skakati, mahati, vezati, pisati, zobati, kapati, hramati, pozivati, iskati
		2. kljuvati
		3. grijati
IV.	i	1. raditi
		2. vidjeti
		3. ječati, bježati, vrištati, zviždati
V.	a	1. kopati, pričati, umnažati
		2. proučavati
VI.	uje	1. kupovati, bičevati
		2. smanjivati

Tablica 5. Šest hrvatskih glagolskih vrsta J. Silića

Umjesto posebne skupine nepravilnih glagola u gramatici se tek napominje da se glagoli *dati* (u oblicima tipa *dam*) i *spati* “nalaze izvan postojećih modela vrsta i njihovih razreda” (Silić — Pranjković 2005: 45). Ova podjela ima i nekih nedostataka, a to je izostanak ponekih tipova glagola (npr. onih -*irati*: *irem*) za koje onda korisnik treba pretpostaviti u koju bi vrstu odnosno razred išli. Pristup J. Silića odraz je strukturalističkoga viđenja prema kojem nema praznih mjesta u sustavu. Silićeva podjela počiva na tezi da svaki oblik ima svoju osnovu, od kojih su infinitivna i prezentska polazišne. Ovo je podjela s najbrojnijim razredima jer se svaka razlika opisuje, odnosno teži se što većemu broju jedinica u popisu, a što manjemu broju pravila. Prva je vrsta netematskih (nultih) glagola, a ostale su tematske. Težnja je ove podjele svrstati vrste i razrede prema prezentskim nastavcima, tako prve

tri vrste imaju tematsko *-e* u prezentu, četvrta *-i*, a peta *-a*. U tom nizu jedino iskače šesta koja opet ima *-e*. U odnosu na Babićevu podjelu, koja se po njegovim riječima zasniva isključivo na sinkronijskom načelu pa time odjeljuje glagole *ati:im* od drugih glagola *jeti:im* te ih smješta prema infinitivu u V. vrstu, Silić drži da je Maretićev pristup opravdan jer je riječ o alternantama morfema *je* koji postaje alomorf *a*, dakle i dalje su posrijedi refleksi jata (Silić 2006: 99). Nadalje, Silić drži da tu nije riječ o fonološkim nego o morfonološkim promjenama. Unutar svake vrste glagoli imaju isti prezentski nastavak, pa je unatoč brojnosti razreda tako ipak lakše pratiti i zapamtiti podjelu. Silić umjesto o tematskom vokalu (sufiksu) govori o sufiksalskom morfemu po kojem se prepoznaje svaki glagolski oblik. Za prezent su to *ā*, *ē*, *jē* i *ī*.

2.3.2. Z. Jelaska (1991) — pet skupina

U generativnomu opisu konjugacijskih oblika Zrinka Jelaska (Babić 1991) u morfološku razdiobu uvodi kriterij *plodnosti*, odnosno glagoli se dijele na plodne (pravilne) i neplodne (nepravilne). Plodni su glagoli izrazno definirani kao glagoli koji u neprefigiranom infinitivu imaju najmanje tri sloga, zapravo su to svi tematski glagoli, kojima osnova može završavati četirima otvornicima (tematskim vokalima): *a*, *i*, *e*, *ě*, što označuje dvoglasnik *ie*. Autorica se u svom opisu vodila načelima: što jednostavnija osnova, što jedinstveniji nastavci i što općenitija pravila, u skladu s generativnim pristupom.

Za svaki se glagol iz njegove jedne jedinstvene osnove uz različite nastavke, i to za svaku pojedinu flektivnu kategoriju po jedan, pravilima proizvode različiti flektivni oblici. U skladu s time plodne glagole hrvatskoga jezika autorica dijeli u tipove ili vrste prema spomenutim različitim vokalima ispred infinitivnoga nastavka *-ti* i prezentskoga nastavka *-m*. Za tematske glagole uspostavljaju se osnove: *kuha*, *vozi*, *vidě*, *kriče*, *vike*, *digne*, kao u tablici 6. Za razliku od njih, neplodni glagoli imaju dvosložan neprefigirani infinitiv, pripadaju nultoj ili, prema drugim podjelama, I. ili korijenskoj vrsti (Babić 1991: 54), a to su netematski glagoli. Netematskom, tj. nultom vrstom autorica se tada nije bavila. Kako vrstā prema tematskim vokalima ima četiri, uz neplodne glagole (bez tematskoga vokala) iz navedenoga proizlazi da bi među glagolima bilo pet vrsta iako to nije izričito rečeno.⁵

⁵Treba napomenuti da su u osnove uključeni i prozodijski podatci, ali oni nisu ovdje navedeni jer u drugim opisima nisu bili kriterij podjele.

Broj	Tip osnove	Razredi i primje- ri	Infinitiv	Prezent	Primjer
1.	kuha	kuha	a	a	kuhati : kuham
		dariva	a	a	darivati : darivam
2.	vozi	vozi	i	i	voziti : vozim
3.	vidě	vidě	ě	i	vidjeti : vidim
4.	kriče	kriče	a	i	kričati : kričim
		mice	a	e	micati : mičem
		kazie	a	e	kazivati : kazujem
		digne	u	e	dignuti : dignem
5.	pi				piti : pijem

Tablica 6. Tipovi ishodišnih osnova Z. Jelaske

2.3.3. Z. Jelaska (2003, 2005) — tri skupine i deset vrsta

Podjela koja je predstavljena 2002. (a objavljena 2003.) nastavlja se na auto-ričin pristup (Babić 1991) koji je podijelio vrste na tematske i netematsku. Vrsta je ukupno deset, a samo deseta (*netematska*, *nulta*, *neplodna* — kako je autorica naziva) ima razrede, kao u tablici 7. Znak S označuje sve zatvor-nike ili konsonante osim nepčanih, a znak Š jotirane zatvornike, odnosno nepčanike.

Broj skupine	Ime skupine	Broj vrste	Infinitivni gl. sufixi	Prezentski gl. sufixi	Predstavnik	Razredi
I.	a	1.	a	i	gledati	
II.	i	2.	i	i	moliti	
		3.	ie	i	voljeti	
		4.	a	i	držati	
		5.	Sa	Še	plesati	
III.	e	6.	a	e	smijati se	
		7.	Vva	uje	putovati	
		8.	va	je	davati	
		9.	nu	ne	čeznuti	
		10.	0	0	ići	10.1. -ati zvati
						10.2. -iti piti
						10.3. -jeti umjeti
						10.4. -ijeti umrijeti
						10.5. -eti uzeti
						10.6. -uti čuti
				10.7. -Kti rasti		
				10.8. -ći naći		

Tablica 7. Tri skupine i deset glagolskih vrsta Z. Jelaske

Model iz 2005. unešto se razlikuje od onoga iz 2003. jer su umjesto kriterija čestotnost u novijem, s očitom usmjerenošću na inojezični hrvatski, glavni kriteriji prepoznatljivost i predvidljivost (više o tim načelima u Jelaska 2005, Bošnjak Botica 2011). Raspored je među vrstama treće skupine drukčiji (5. *čeznuti*, 6. *putovati*, 7. *davati*, 8. *smijati*, 9. *plesati*), a tako i među razredima (0.1. *naći*, 0.2. *rasti*, *otrti*, 0.3. *čuti*, 0.4. *umrijeti*, 0.5. *uzeti*, 0.6. *umjeti*, 0.7. *popiti*, 0.8. *zazvati*).

2.3.4. T. Bošnjak Botica (2011) — tri skupine, deset vrsta s 0 – 9 razreda

Zbog svoje metodološke dosljednosti, usporedivosti s nekim drugim europskim jezicima, oslanjanja na hrvatsku jezičnu tradiciju i poglavito praktičnosti primjene podjela Zrinke Jelaska 2003. uz neznatne je izmjene prihvaćena i u opširnom radu o glagolskim vrstama (Bošnjak Botica 2011). Ta najnovija podjela ponuđena je u dvjema inačicama, prvoj bezrazrednoj za tematske vrste i drugoj s uvedenim razredima za sve vrste osim prvih dviju. Tipovi su prošireni razredima s obzirom na ponešto drukčiji pristup koji uključuje i značenjska obilježja vrsta. Samo prva i druga vrsta nemaju razrede. Preciznije kazano, ova se podjela temelji na morfološko-semantičkom ustroju pojedinih vrsta gledanih u okviru prototipne teorije, kao što se vidi iz tablice 8.

Opširniji pregled podjela na konjugacijske vrste uz raščlambu primijenjenih načela nalazi se u Zrinke Jelaska 2005 (za suvremene gramatike) i Tomislava Bošnjak Botica 2011 (za starije gramatike).

Broj skupine	Ime skupine	Broj vrste	Infinitivni završetak	Prezentski završetak	Predstavnik	Razredi
I.	a	1.	ati	am	gledati	
II.	i	2.	iti	im	moliti	
		3.	jeti	im	voljeti	3.1. zelenjeti 3.2. vidjeti
		4.	ati	im	trčati	4.1. kričati
						4.2. držati

Tablica 8. T. Bošnjak Botica (2011), nast. na slj. stranici

Broj skupine	Ime skupine	Broj vrste	Infinitivni završetak	Prezentski završetak	Predstavnik	Razredi
III.	e	5.	ati	*jem	pisati	5.1. mukati
						5.2. pomagati
						5.3. plesati
		6.	ati	em	lajati	6.1. smijati se
						6.2. umirati
		7.	Vvati	ujem	putovati	7.1. kupovati
						7.2. kraljevati
						7.3. pokazivati
		8.	vati	jem	davati	8.1. pljuvati
						8.2. poznavati
		9.	nuti	nem	krenuti	9.1. tonuti
						9.2. maknuti
		10.	0	0	ići / zvati (?)	10.1. -ati
						10.2. -iti
						10.3. -jeti
						10.4. -ijeti
						10.5. -eti
						10.6. -uti
						10.7. -sti
10.8. -rti						
10.9. -ći						

Tablica 8. Tri skupine, deset glagolskih vrsta, osam s razredima T. Bošnjak Botica (2011)

2.4. Pogled izvana

Od radova stranih jezikoslovaca koji su se bavili konjugacijama u hrvatskome u nastavku teksta spominju se tri pristupom različita. Osim njih neizvornim je govornicima hrvatskoga na raspolaganju i cijeli niz gramatičkih priručnika domaćih i stranih autora u kojima se na različite načine pristupa obradbi konjugacijskih tipova. Takve su podjele nužno barem ponešto drukčije od onih u hrvatskim gramatikama za izvorne govornike jer su usmjerene ponajprije na lakšu primjenjivost pravila i odabir onih glagola i vrsta s kojima se stranci najčešće susreću, odnosno onih koji bi bili prototipni. O načinu na koji je glagolski sustav kroz izravno ili neizravno naznačenu podjelu na vrste prikazan u priručnicima za strance pisala je Jasna Novak-Milić (2005: 252–260). Autorica izdvaja osam udžbenika i gramatičkih priručnika koji pokazuju vrlo raznovrstan pristup glagolskoj morfologiji. U nekima se polazi od infinitiva, u drugima od prezenta, a navođenje vrsta ili skupina varira od četiri do deset. Uočava se razlika u odnosu na podjelu u gramatikama za izvorne govornike, pogotovo kad su posrijedi glagoli s nultim morfemom.

2.4.1. W. Browne (1978) — osam tipova osnova

Američki slavist Wayles Browne za hrvatski izdvaja osam tipova osnova. Taj pristup ne polazi isključivo od prezenta ili infinitiva, nego od jedne ishodišne osnove za svaku vrstu, jednoga stalnoga dijela koji se spaja s nastavcima pri čemu djeluju različita fonološka pravila. Ovaj se pristup može povezati s metodologijom Romana Jakobsona u opisu ruskih konjugacijskih tipova koji se poslije primjenjivao i na ostale slavenske jezike (Jakobson 1948). Browneova podjela na osam (sedam, ako -ova i -iva gledamo kao jedan) tipova osnova (prema Babić 1980: 140) nalazi se u tablici 9.

Broj vrste	Vrsta	Primjer osnove
1	i	govori-
2	(j)e	vidje-
3	ča	trča-
4	a	napisa-
5	ova, iva	putova-, kaziva-
6	aj	otvaraj-
7	nu	pokrenu-

Tablica 9. Osam skupina W. Browna (1978)

2.4.2. W. Dressler i dr. (1996) — plodne i neplodne vrste

Polazište je podjeli u radu Wolfganga Dresslera, Katarzynie Dziubalske Kolarczyk i Antigone Katičić (1996) povezivanje morfoloških obilježja vrsta s njihovom plodnošću, odnosno sukladnost načelima *prirodne morfologije* (Kilani-Schoch 1988). Glagoli se dijele u makrovrste (*macroclass*), podvrste (*subclass*), vrste (*class*) i mikrovrste (*microclass*). Svaka makrovrsta sadržava najmanje jednu plodnu mikrovrstu. U određivanju što pripada kojoj vrsti oslanjaju se na podjelu u Babić i dr. (1991), dakle riječ je u načelu o šestovrsnoj podjeli (Dressler i dr. 1996: 133–135).⁶ U prvoj se makrovrsti tako nalaze i tematski i netematski glagoli, a kriterij je vokal pred infinitivnim *-ti* i prezentski nastavak *-jem*. Pritom su neke vrste određene kao plodne (*kupovati*, *dopisivati*), manje plodne (*vojevati*) i neplodne (*davati*, *pljuvati*, *piti*, *čuti*, *brijati*). Drugu makrovrstu čine glagoli s vokalom ispred infinitivnoga *-ti* i konsonantom ispred prezentskoga *e*. Sastoji se od dviju vrsta i podvrsta te nekoliko mikrovrsta od kojih je samo jedna plodna (*maknuti*), a ostale su neplodne (*početi*, *uzeti*, *mrijeti*, *micati*, *kašljati*, *brati*, *potonju* označuje kao prijevojnju). Treću makrovrstu čine glagoli s vokalom ispred infinitivnoga *-ti* i prezentom na *-im*. Izdvajaju se tri vrste (*nositi*, *šiziti*; *vidjeti*; *zujati*, *blejati*) od kojih je samo prva lagano plodna. Četvrta

⁶Podjela je prikazana u tablici 10.

je makrovrsta u cijelosti plodna. Podudaraju se tematski vokali u infinitivu i prezentu (a). Ovamo idu i oni na *-ivati* kojima ono ne alternira s *uj* kao *darivati, osnivati*.

Makrovrsta	Vrsta	Mikrovrsta	Obilježja	Primjer	Inf.	Prezent 1.l.jd. i 3.l.mn.	pr. radni i pt.
I.	1.	a) plodna	Vx = -o-	kupovati	Vi-ti	-j-em -j-u	Vi-la -v-an
		b) plodna	Vx = -i-	dopisivati			
		c) manje plodna varijanta od a)	Vx = -e-	vojevati			
		d) neplodna	Vx = korijen na -u- ili -a-	pljuvati, davati			
	2.	neplodna; korijen na -i-, -u-, katkad -e-		piti, čuti			
		neplodna korijen na -j-		brijati			
II.	1.	A	Ci /n/ ili /m/		Vi-ti	Ci-em Ci-i G-u	Vi-la Vi-t-
		a) plodna	tematsko n	maknuti			
		b) neplodna		početi			
		c) neplodna	tematsko m	uzeti			
		B					
	2.	neplodna	Ci zakons. r	mrijeti			
		a)	Vi = a				
		b) neplodna	palatalizacija	micati			
		c) neplodna	bez palatal.	kašljati			
III.	1.	plodna		nositi	Vi-ti	-i-m -e	Vi-la Vj-n-
		neplodna	tematsko je za Vi; recesivna, prijelaz u 1.	vid-je-ti			
			Vi = Vj = a	blejati, zujati			
IV.				gledati, osnivati	a-ti imp. -a-j	-a-m zalih. -a-ju	a-la a-n-

Tablica 10. Četiri makrovrste, sedam vrsta i mikrovrsta W. Dresslera i dr. (1996)

2.4.3. R. Alexander (2006)

Pregled konjugacijskih vrsta kakav nalazimo u udžbeniku bosanskoga, hrvatskoga i srpskoga američke jezikoslovke Ronelle Alexander napisanu na engleskome vrlo je sličan (metodološki, poretkom i izborom glagola predstavnika tematskih glagola) onomu koji je u svojim radovima i knjizi predstavila Zrinka Jelaska koju godinu prije. Podjela sadržava 16 konjugacijskih

tipova — paradigama koje autorica (Alexander 2006: 291–301) postupno uvodi. To su 1. *gledati*, 2. *nositi*, 3. *vidjeti*, 4. *držati*, 5. *pisati*, 6. *piti*, 7. *krenuti*, 8. *kupovati*, *kazivati*, 9. *davati*, 10. *brati*, 11. *uzeti*, 12. *umjeti*, 13. *jesti*, 14. *tresti*, 15. *teći*, *stići*, 16. *doći*, gdje su kao zasebni, nepravilni glagoli izdvojeni tek *biti*, *htjeti* i *moći*.

2.5. Raspon i strukturiranje hrvatskih podjela na vrste

Kao što se vidi iz navedenoga, hrvatski se glagoli dijele najmanje na tri vrste (Kašić, Della Bella 1728, Voltić 1803, Starčević 1812 i dr.), na četiri (Dressler i dr. 1996), pet (Babić 1991), najviše na šest (Babukić 1836, 1854, Tkalčević 1871, Divković 1898, Maretić 1899, Florschütz 1905, Brabec, Hraste, Živković 1952, Barić i dr. 1979, Babić i dr. 1991, Silić i Pranjković 2005), sedam (Brown 1978), deset (Jelaska 2003, 2005, Bošnjak Botica 2011), čak do šesnaest (Alexander 2006).

Međutim, većina podjela, posebno novije, složenija je nego što to govore same brojke jer uspostavlja hijerarhijske odnose među konjugacijskim kategorijama. Neke podjele imaju nadređenu kategoriju: *skupine* (grupe ili makrovrste), neposrednu podređenu kategoriju: *vrste* (tipove ili podvrste), još jednu nižu, njoj podređenu kategoriju: *razrede* (ili mikrovrste) te *podrazrede* kao najsitniju kategoriju. Kako neke podjele nemaju ovakvu hijerarhijsku kategorizaciju, nego ih imaju manje, čak i samo jednu kategoriju, podjele i nije lako usporedno vrednovati. Ako se gleda raspon glagola koji su predstavnici pojedine najniže kategorije, pojedinoga razreda ili podrazreda, onda se brojevi kreću od tri (Kašić 1604, Della Bella 1728, Voltić 1803, Starčević 1812), preko osam (Brown 1978), deset (Babić 1991), trinaest (Babukić 1836, 1854), šesnaest (Dressler i dr. 1996, Alexander 2006), sedamnaest (Jelaska 2003, 2006), do dvadeset i sedam (Bošnjak Botica 2011) i dvadeset i devet (Silić 1998, Silić, Pranjković 2005).

Uočljivo je da neke podjele počinju od glagola koji su morfološki najjednostavniji, posve prozirni, plodni, prototipni: *gledati*, *čitati* (npr. Della Bella 1728, Voltić 1803, Starčević 1812, Jelaska 1991, 2003, 2005, Alexander 2006, Bošnjak Botica 2011), što se čini najprikladnijim s gledišta prototipne teorije (takav pristup smatra prihvatljivim npr. Marković 2012). Druge počinju od tek nešto manje prototipne vrste glagola (uslijed fonoloških promjena): *učiti*, *moliti*, *nositi* (Kašić 1604, Brown 1978). Jedna podjela počinje od neprototipnih, tematskih glagola poput *kupovati*, *brijati*, ali i netematskih fonološki jednostavnih glagola: *piti*, *čuti* (Dressler i dr. 1996). Međutim, najveći broj podjela polazi od netematskih glagola, fonološki vrlo složenih (Babukić 1836, 1854, potom npr. Tkalčević 1871, Divković 1898, Maretić 1899, Florschütz 1905, Brabec, Hraste, Živković 1952, Barić i dr. 1979, Babić i dr. 1991, Silić 1991, Silić i Pranjković 2005).

3. Hrvatski i neki drugi slavenski jezici

S obzirom na zajedničko polazište i sličnost obilježja glagolske konjugacije slavenskih jezika, pokušat će se vidjeti u kojoj je mjeri novi pogled na ustroj i razdiobu glagolskih vrsta u hrvatskome usporediv s onim što možemo naći u nekim slavenskim jezicima. Kako je ovaj rad usmjeren poglavito na hrvatski, neće se opširnije uspoređivati različite podjele unutar svakoga odabranoga jezika, nego samo jedna ili najviše dvije kako bi se vidjelo nude li kakvu bitnu razliku u odnosu na opisane hrvatske podjele.

Usporedit će se bliži i dalji srodnici hrvatskoga jezika: bosanski (bošnjački), srpski, slovenski, makedonski, češki i ruski tako da se uključe sve tri grane (južna, zapadna, istočna). Podjela glagola na vrste u Gramatici crnogorskoga jezika (Čirgić, Pranjković, Silić 2010) ne razlikuje se od one u Silićevoj i Pranjkovićevoj gramatici hrvatskoga jezika, osim što su u I. vrsti dva razreda manje (nema *dati: dadem* i *zreti: zrem*), stoga se ona ovdje neće podrobnije opisivati.

3.1. Bosanski (bošnjački)

U gramatici Jahić, Halilović, Palić (2000) stoji da se svi glagoli bosanskoga jezika mogu podijeliti u četiri vrste (promjene) prema odnosu infinitivne i prezentske osnove. Zapravo, prve su tri vrste određene prema prezentskim sufiksima *a*, *e*, *i*, a četvrtu čine nepravilni glagoli. Premda je broj vrsta i razreda relativno malen, što na prvu ostavlja dobar dojam na korisnika, podjela se čini zamršenom, a na mjestima i metodološki nepreciznom (posebice to vrijedi za II. vrstu). Ne dijele se tematske od netematskih vrsta, kao ni u hrvatskoj gramatici E. Barić i dr. Podjela glagolskih konjugacija kakva se nalazi u spomenutoj gramatici bosanskoga jezika navedena je u tablici 11. U njoj se kao IV. vrsta navode glagoli koji svoje oblike tvore od supletivnih osnova ili im se samo pojedini oblici razlikuju od oblika s pravilnom promjenom.

Ova podjela ima sličnosti s podjelom Zrinke Jelaske (2003, 2005) utoliko što je posrijedi podjela na tri skupine prema prezentskim nastavcima unutar kojih se nalaze potkategorije, ali je u rasporedu vrsta i pogotovo razreda podosta razlika, poglavito teorijsko-metodoloških.

Vrsta	Prezent	Infinitivna osnova i primjeri	Prezentska osnova i primjeri	Razredi i primjeri
I.	-am, -aš...	a (pjeva-)	kao infinitivna (pjeva-)	pjevati
II.	-em, -eš...	na K (tres-)		1. tresti
		na V: a (pisa-, ora-)	na K (piš-, or-)	2. pisati, orati
		na V: u (brinu-)	na K (brin-)	3. brinuti
		na -u, -i ili -je (ču-, pi-, umje-, smje-)	na K j (čuj-, pij-, umij-, smij-)	4. čuti, piti, umjeti, smjeti
		na a i morfima -ova-, -iva-, -uva- (kova-)	na K j (kova- : kuj-)	5. kovati, darovati, kazivati, kljuvati
III.	-im, -iš...	na i ili e, (kosi-, vidje-)	na K (kos-, vid-)	1. kositi, vidjeti
		na a (drža-)	na K (drž-)	2. držati
IV.	neprav. gl.	pomoćni glagoli		1. jesam, biti i htjeti
		ostali glagoli s drugačijim odnosom inf. i prez. osnove		2. ići, slati i dr.

Tablica 11. Četiri vrste bosanskih glagola s razredima Jahić i dr. (2000)

3.2. Srpski

U srpskome se kao i u hrvatskome i drugim slavenskim jezicima glagoli tradicionalno dijele u šest vrsta prema infinitivnoj osnovi, no u srpskome je, za razliku od hrvatskoga, bilo više gramatika u kojima se prije odustalo od te podjele (Belić 1956, Stevanović 1954, Klajn 2005). Aleksandar Belić (1956) dijeli glagole u osam skupina (grupa) prema odnosu infinitiva i prezenta (Belić 2006: 333), a poredane su tako da prvih pet imaju *e* (ili *ne* ili *je*) u prezentu, potom u jednoj vrsti glagoli s istim prezentskim i infinitivnim vokalom (*e* i *a*) te posljednje dvije s prezentskim *i* (tablica 12).

Broj vrste	Prezent	Infinitiv	Primjer
1.	<i>e</i>	s glagolskim općim dijelom	tresem, tresti
2.	<i>e</i>	<i>a</i>	rvem se, rvati se
3.	<i>ne</i>	<i>nu</i>	ginem, ginuti
4.	<i>je</i>	bez <i>je</i>	čujem, čuti
5.	<i>e</i> s izmijenjenim K	<i>a</i>	pišem, pisati
6.	<i>a</i> ili <i>e</i>	<i>a</i> ili <i>e</i>	pevati, pevam, smeti, smem
7.	<i>i</i>	<i>i</i> ili <i>e</i>	nositi, beleti
8.	<i>i</i>	<i>a</i> u	držati, držim

Tablica 12. Osam vrsta srpskih glagola A. Belića (1956)

Ivan Klajn (2005) pak navodi da će umjesto uobičajene podjele na šest ili sedam vrsta dati podjelu prema završetcima infinitiva i 1. lica jednine

prezenta. Tom se podjelom glagoli dijele na pet skupina po infinitivnom završetku, a unutar skupine po prezentskim nastavcima. Kao i u prethodnim podjelama, ne dijele se tematske od netematskih vrsta. Osnova je podjela na pet skupina glagola: *ati*, *eti*, *iti*, *nuti* i *sti*. Vrste su navedene u tablici 13. Za glagole na *-sti* navodi deset podtipova ovisno o promjeni u osnovi, a za glagole na *-ći* 5 podtipova. Kao nepravilne glagole izdvaja *zreti*, *prosuti*, *slati*, *žeti*, *imati* (Klajn 2005: 137–146).

Broj	Skupina	Podskupina	Primjeri i podtipovi
1.	ati	ati-am	pitati, znati, uvažavati
		ati-em	a) orati, lajati, kašljati
			b) s jotacijom pisati, kretati, vezati, glodati, lagati
			c) s izmijenjenom osnovom zvati-zovem, brati-berem, klati-koljem itd.
		ati-im	ležati, držati, čučati
		ovati-ujem	poštovati, kupovati
		evati-ujem	bičevati, kraljevati
		avati-ajem	davati, poznavati
		ivati-ujem	darivati, kazivati
uvati-ujem	pljuvati, kljuvati		
2.	eti	eti-em	umeti, dospeti
		eti-im	voleti, ogladneti
3.	iti	iti-im	nositi, govoriti
		iti-ijem	piti, umiti
4.	uti	uti-ujem	čuti, obuti
5.	nuti	nuti-nem	dirnuti, ginuti

Tablica 13. Pet skupina srpskih glagola I. Klajna (2005)

3.3. Slovenski

U koncepcijski pomalo drukčijoj gramatici (Toporišič 2004) nego što su to spomenute hrvatske i srpske slovenskim se glagolskim vrstama pristupilo s dvaju polazišta, naprije prezenta (glagolske vrste slov. *sedanjiške*), potom infinitiva i prezenta (glagolske vrste slov. *glede na nedoločnik in sedanjik*). S obzirom na završetak prezentskih oblika slovenski se glagoli dijele u pet skupina: *-am* (*del-am*), *-im* (*kroč-im*), *-jem* (*pi-jem*), *-em* (*tres-em*), *-m* (*je-m*). Ovdje se dakako ne razlikuju tzv. pravilni i nepravilni glagoli, nego se samo gleda prezentski nastavak glagola. Podjela je navedena u tablici 14.

S obzirom na odnos tematskih sufikasa infinitiva i prezenta razlikuje se šest glagolskih vrsta, redosljedom koji nalazimo i u većini hrvatskih gramatika, a s obzirom na sadržaj treće vrste najbliža je gramatici E. Barić i dr. Za prvu se vrstu navodi da nema tematski sufiks (*príponu*), tj. navodi se da nema glagolskoga sufiksa, no očito se misli na nulti morfem jer se on

spominje na drugim mjestima (npr. gdje se govori koje sve glagolske *pripone* mogu biti navodi se i \emptyset).

Svi glagoli, stoji u gramatici, u prezentu imaju tematski sufiks (priponu) osim *dam, dem, grem, jem, sem, vem*.

Vrsta	tematski suf.		Infinitiv	Prezent
1	nema		nesti, dati, piti	ne-se-m, pi-je-m, da-m
2	-ni-		pogrezniti	pogrez-ne-m
3	-e-	iza č, j, š, ž -a-	sedeti, kričati; umeti (vedeti)	-i- sedim, kričim, rjede -e- umem (krnji vem)
4	-i-		meriti, moriti	merim, morim
5	-a-, -va-, -ja-, -ava-, -eva-, -ira-, -izira		tkati, smejati se, kopati, pisati	tkem, smejem se, kopljem, pišem
6	-ova-	iza č, j, š, ž -eva-	kupovati, kupčevati	kupujem, kupčujem

Tablica 14. Šest vrsta slovenskih glagola J. Toporišića (2004)

3.4. Makedonski

U gramatici makedonskoga književnoga jezika (Koneski 1981) glagoli su podijeljeni u tri konjugacijske skupine prema tome kojim vokalom završava 3. lice prezenta: *a, i* ili *e*. Skupine se, osim prve, potom dijele na razrede (mak. *razdele*) kako je prikazano u tablici 15.

Broj	Skupina	Razred	Primjeri i podrazredi
I.	a		vika, vikav; bega, begav
II.	i	i	nosi, nosiv
		e	ostari, ostarev
		a	stoi, stojav; leži, ležav
III.	e	a	1. vikne, viknav
			2. piše, pišav
			3. struže, strugav
			4. sipe, sipav
			5. vrze, vrzav
			6. se smee, se smeav
		e	umre, umrev
		o	1. peče, pekov
			2. plete, pletov
			3. nese, nesov
bez vokala	pie, piv; true, (o)truv		

Tablica 15. Tri skupine s razredima makedonskih glagola (Koneski 1981)

Unutar razreda uvodi se dodatni kriterij — kojim vokalom završava osnova u aoristu (*minato opredeljeno svršeno vreme*). Govoreći o podjeli na temelju

jedne temeljne ishodišne osnove od koje se primjenom niza morfonoloških pravila izvode svi oblici, a koja se po uzoru na Jakobsonovu primjenjivala na staroslavenski (H. Lunt) i druge slavenske jezike, među njima i hrvatski, Wayles Browne napominje da to jedino nije uputno za makedonski i da za nj najbolje odgovora podjela prema osnovi trećega lica prezenta u kombinaciji s aoristnom osnovom. Za razred *e* unutar II. skupine *i* navodi se da je riječ o glagolima svršenoga vida sa značenjem nekakva stanja. Također se spominje razlika s obzirom na glagole iste osnove u značenju ‘postati kakav’ (*jas oživev*) i ‘učiniti koga kakvim’ (*jas go oživiv*), kao što je to u hrvatskome.

3.5. Ruski

U ruskom je jeziku nekoliko pristupa u opisu konjugacija, u gramatičkim se priručnicima i udžbenicima za učenje ruskoga kao stranoga navode različiti tipovi podjela. Tradicionalna podjela kakavu nalazimo primjerice u *Akademijinoj* gramatici (1982) obuhvaća deset vrsta (klasa), a temelji se na odnosu dviju osnova, osnove sadašnjega (ili budućega prostoga) i osnove prošloga vremena, pri čemu se unutar vrsta glagoli dijele na podvrste, a neke od njih opet na skupine. Polazište je pak svakoj klasifikaciji podjela na dvije osnovne konjugacije, prvu (*prvovoe sprazhenije*) i drugu (*vtoroe sprazhenije*) koja se ogleda u različitim prezentskim nastavcima: I. 1. *-ju/-u*, 3. *-e*, 6. *-jut/-ut*, II. 1. *-ju/-u*, 3. *-i*, 6. *-jat/-at*. Ta je razdioba temeljena na kvaliteti završnoga suglasnika prezentske osnove, za prvu je to tzv. tvrdi, a za drugu tzv. meki suglasnik.

Broj	Infinitivna osnova	Prezentska osnova	Primjeri
I.	a	aj	čita-t' – čitaj-ut (čitat' – čitajut) gulja-t' – guljaj-ut (guljat' – guljajut)
II.	e	ej	belje-t' – beljej-ut (beljet' – beljejut) žalje-t' – žaljej-ut (žaljet' – žaljejut)
III.	ova (-eva)	uj	diktova-t' – diktuj-ut (diktovat' – diktujut) nočeva-t' – nočuj-ut (nočevat' – nočujut)
IV.	nu	n	kriknu-t' – krikn-ut (kriknut' – kriknut) mahnu -t' – mahn-ut (mahnut' – mahnut) gnu-t' – gn-ut (gnut' – gnut)
V.	i	gubi se i	stroj-t' – stroj-at (stroit' – stroj-at) brodi-t' – brod-jat (brodit' – brodjat) utjuži-t' – utjuž-at (utjužit' – utjužat)

Tablica 16. Plodne vrste u ruskome, odnos osnova (Rozental' i dr. 2003)

U podjeli iz jedne suvremene ruske gramatike (Rozental' i dr. 2003) glagoli se također dijele s obzirom na odnos dviju osnova, no ne osnove sadašnjega

i prošloga vremena, nego infinitiva i sadašnjega vremena. Navodi se da je velik broj glagola s odnosom osnova *-a* (infinitiv) : *-aj* (prezent). Ovdje se uključuje i kriterij plodnosti pa se vrste dijele na plodne, po čijem se obrascu mogu tvoriti novi glagoli (tablica 16) i neplodne vrste. Prve četiri vrste pripadaju prvoj konjugaciji, a peta drugoj. Neplodnih je vrsta mnogo više, no njih čini tek oko 400 glagola (npr. *pisat'* — *pišut*, *rasti* — *rastut* itd.). Spominje se i da ima nekoliko glagola koji imaju jedinstven suodnos osnova (npr. *byt'* — *budut*, *dat'* — *dadut*, *jehat'* — *jedut* i dr.). Podjele namijenjene neizvornim govornicima ruskoga uglavnom glagole dijele na spomenute dvije konjugacije po oblicima za 3. lice prezenta jednine i množine, pa se onda unutar njih izdvajaju pojedine skupine sa zajedničkim obilježjima, pri čemu se priručnici razlikuju u njihovu broju (npr. 13 podskupina za prvu i 2 za drugu konjugaciju u Esmantova 2008).

Vrsta	Razred	Infinitiv	Prezent	Razredi	Primjeri
I.				1. d, t	1. bosti, mesti
				2. s, z	2. pasti, vezti
				3. b, v	3. skresti/skrest', žit'
				4. g, k	4. leč', peč'
				5. n, m	5. načat', žat' – žmu
				6. r, l	6. umert', molot' – melju
				7. a, i, u, ja	7. znat'; pit', iti; byt'; grjat'
II.		nu	n		tonut' – tonu
III.	1.	ja (я)	ja		razumjat' – razu- mjaju, razumjaješ
	2.	ja (я)	i		veljat' – velju, veliš'
IV.		i	i		cjanit' – cjanju, cja- niš
V.	1.	a	a		delat' – delaju
	2.	a	palatalizacija		pisat' – pišu, pla- kat' – plaču
	3.	a	osnova na K, iza K ništa		brat' – beru
	4.	a	osnova na V		lajat', davat'
	5.	a	i		deržat' – deržiš'
VI.		ov-a (ev-a)	ju		imenovat'

Tablica 17. Šest vrsta ruskih glagola s razredima P. Budmanija (1920)

Zanimljivo je vidjeti kako se način podjele kakav se primjenjivao u hrvatskome (i po svoj prilici nekim drugim slavenskim jezicima u to doba) pokušao preslikati i na glagole ruskoga jezika. Naime, u pregledu ruske gramatike

hrvatski jezikoslovac Pero Budmani (1920) prema infinitivu glagole dijeli u “šest redova”, to će reći vrsta. “U prvom su redu glagoli kod kojijeh je u infinitivu sam korijen: *пасти, битъ*, u drugom su glagoli kod kojijeh je umetak pred nastavkom *тъ ну*: *тонуть*; u trećem je umetak *я*: *видятъ*; u četvrtom *и*: *хвалить*; u petom *а*: *писать*; u šestom *оа (еа)*: *господствовать, почевать*.” Od toga se izdvajaju *дать* ‘dati’ i *ясть* ‘jesti’. U toj se podjeli jasno očituje utjecaj hrvatskoga kao polaznoga jezika. Podrobnija podjela po razredima (uz transliteraciju) izgleda kao u tablici 17, gdje se prva vrsta (red) dijeli na 7 razreda, po “najzadnjem slovu (harakteru)”. Posrijedi je dakle podjela kakva se nalazi i u hrvatskim gramatikama, glavni je kriterij infinitivni dočetak pa su njemu podređeni i odnosi tematskih vokala, odnosno odvajanje netematske od tematskih vrsta (u I. i V. vrsti).

Kao što je to bilo za hrvatski i makedonski, i u netom navedenoj podjeli za glagole III. skupine (reda, vrste) koju čine glagoli na *-ятъ* (jat’),⁷ vežu se značenjske odrednice ‘postajati kakvim’, što pokazuje da je to značenje prepoznato kao izravno povezano s morfološkim ustrojem vrste. Kao 1. razred III. vrste Budmani navodi da se mijenjaju “osobito glagoli koji znače: postajati kakav ili čim (koji su u nas prešli u drugi razred), npr. *aljat’*, *bljadjat’*, *bljadnjat’*, *bjaljat’* (...) *zelenjat’*, *krasnjat’*, *ovdovjat’* (postati udovcem ili udovicom), *okočnjat’* (ukočiti se), *osirotjat’*, (...) *svirepjat’* (bjesniti), *sinjat’*, *temnjat’*, *tljat’* (truhnuti), *černjat’*.

3.6. Češki

U češkoj se gramatici (npr. Komárek i dr. 1986) glagoli dijele na šest vrsta (nazivaju se *razredi*) prema obliku prezenta za 3. lice jednine. Šesta je vrsta tzv. “izolovaná”, a čine je 4 glagola koja se ne uklapaju u prethodne paradigme (*byt*, *chtít*, *jíst* i *vědět*).

I. vrsti pripadaju glagoli koji pred nastavkom u 3. licu jednine prezenta imaju tematski sufiks (*kmenotvorná přípona*) -e-. Tu vrstu tvore tri konjugacijska tipa, koja predstavljaju glagoli: 1. glagoli kojima se infinitivna osnova završava nultim sufiksom: *nese* — *nesl*, *nést*, kao i oni u kojih dolazi do glasovnih promjena u korijenskom morfemu tipa *peče* — *pekl*, *péct* / *péci*; 2. glagoli kojima infinitivna osnova završava sufiksom -a-: *bere* — *bral*, *brát* uz one u kojih dolazi do glasovnih promjena u korijenskom morfemu tipa *maže* — *mazal*, *mazat*; 3. glagoli kojima infinitivna osnova završava sufiksom -e-: *tře* — *třel*, *třít*. Riječ je o relativno maloj i neplodnoj skupini glagola.

U II. se vrstu svrstavaju glagoli koji pred nastavkom u 3. licu jednine prezenta imaju tematski sufiks -n-e-. Unutar toga razreda razlikuju se prema obliku infinitivne osnove u glagolskom pridjevu radnom tri konjugacijska

⁷Taj je *я*, kao u hrvatskome *ie* (i, e), ishod negdašnjega jata (ě).

tipa: 1. glagoli kojima se infinitivna osnova završava nultim sufiksom, a osnovotvorni korijen glagola konsonantom tipa *tiskne* — *tiskl*, *tisknout*. Tomu tipu pripadaju glagoli koji u glagolskom pridjevu radnom imaju dvojni oblik: infinitivnu osnovu s nultim sufiksom ili sufiksom *-nu-* (više razgovorni stil); 2. glagoli koji u glagolskom pridjevu radnom uvijek imaju sufiks *-nu-*, a korijenski morfem uvijek završava vokalom ili slogotvornim *ř* i *ļ*: *mine* — *minul*, *minout*. Treći je tip nepravilan. Njemu pripadaju glagoli kojima prezentska osnova završava na *-n-e-* (ili *-m-e-*), a u glagolskom pridjevu radnom imaju infinitivnu osnovu sa sufiksom *-a-* tipa *začne* — *začal*, *začit*. Međutim, u infinitivu većina tih glagola ima osnovu drugačiju od one prototipne, npr. usp. *začit*, *vžit* i *pnout*, *tnout*, *jmout* i sl.

III. vrsti pripadaju glagoli koji pred nastavkom u 3. licu jednine prezenta imaju sufiks *-j-e-* ili *-u-j-e-*. Na temelju razlika u infinitivnoj osnovi dijeli se na dva konjugacijska tipa: 1. glagoli kojima infinitivna osnova završava nultim sufiksom tipa *kryje* — *kryl*, *krýt*; 2. glagoli kojima infinitivna osnova završava sufiksom *-ov-a-* tipa *kupuje* — *kupoval*, *kupovat*.

U IV. vrstu idu glagoli koji pred nastavkom u 3. licu jednine prezenta imaju tematski sufiks *-i-*. Također se taj razred dijeli na dva konjugacijska tipa na temelju razlika u obliku infinitivne osnove: 1. glagoli kojima infinitivna osnova završava sufiksom *-i-* tipa *proší* — *prosil*, *prosit*; 2. glagoli kojima infinitivna osnova završava sufiksom *-ě (e)-*. Taj se tip dijeli na dva podtipa na temelju alternacije sufikasa kojima se završava prezentska osnova u 3. licu množine prezenta, ali i u glagolskom prilogu sadašnjem i imperativu. Riječ je o sljedećim podtipovima: 1. *třpí* — *třpěl*, *třpět* (3. l. mn. *třp-Ø-í*), 2. *sází* — *sázel*, *sázet* (3. l. mn. *sáz-ej-í*).

Glagoli V. vrste pred nastavkom u 3. licu jednine prezenta imaju tematski sufiks *-á-*. Infinitivna se osnova tih glagola tvori uvijek jednako, i to tematskim morfemom *-a-*. Toj vrsti pripada jedan jedini konjugacijski tip koji predstavlja glagol *dělá* — *dělal*, *dělat*. Ovdje spadaju i glagoli koji osim prezentskoga tematskoga morfema *-á-* imaju i *-e-* kao npr. *kopá/kope* — *kopal*. Taj se razred odlikuje visokom plodnošću i morfološkom stabilnošću i zbog toga dosta utječe na glagole tipa *brát* — *mazat*.

U posebnu se vrstu svrstavaju glagoli koji su u gramatici nazvani izoliranima (*slovesa izolovaná*), a to su *být*, *chtít*, *jíst*, *vědět*. Posebnom ih skupinom čine, kako se u gramatici navodi, nepravilnosti u oblicima, neobične kombinacije prezentskih i infinitivnih osnova, zatim supletivnost i sl. (Komárek i dr. 1986: 427–494).

Vrsta	Tip	Obilježje	Infinitiv	Prezent	Primjeri
I.	1.	-ø neplodni			nese – nesl, nést; peče – pekl, péct/péci;
	2.	kor. morf. -a neplodni			bere – bral, brát ; maže – mazal, ma- zat;
	3.	-e neplodni			tře – třel, třít
II.	1.	-ø (korijen -K)		-n-e-ø (3.l.jd.)	tiskne – tiskl, tisk- nout; gl. pr. radni: dvojni oblik: inf. osnovu s ø ili sufik- som -nu- (više raz- govorni stil);
	2.	korijen -V, ř ili ĺ			gl. pr. radni -nu-
	3.	nepravilna	začít, vzít, pnout, tnout, jmout	-n-e- (ili -m-e-)	mine – minul, mi- nout gl. pr. radni: - a- tipa začne – za- čal, začít
III.				-j-e- -u-j-e	
	1.		-ø-		kryje – kryl, krýt
	2.		-ov-a-		kupuje – kupoval, kupovat
IV.				-í-	
	1.		-i-		prosí – prosil, pro- sít;
	2.		-ě (e)-	(3.l.mn. třp-ø-í; sáz-ej-í)	1. třpí – třpěl, třpět 2. sází – sázal, sázet
V.		-a-	-á-, kat- kad i -e-	dělá – dělal, dělat; kopá / kope – kopal	
VI.		izolirani			být, chtít, jíst, vědět

Tablica 18. Šest vrsta čeških glagola s razredima (Komárek i dr. 1986)

5. Zaključak

Hrvatski jezik sa svojim slavenskim srodnicima dijeli mnoga zajednička glagolska morfološka obilježja koja se onda odražavaju u pristupu glagolskim konjugacijama, njihovoj razredbi i opisu. Načela pri razvrstavanju glagola u konjugacijske tipove (negdje skupine i vrste, negdje vrste i razrede, negdje sve troje) koja se primjenjuju u hrvatskome i spomenutim slavenskim

jezicima dijele razumljivo mnoga obilježja proizišla iz naravi njihove jezične bliskosti, ali donekle i tradicije. U hrvatskome je u samim počecima podjela zasnivana na prezentu, potom u dugom razdoblju koje traje do danas na infinitivno-aoristnoj osnovi, a u novije se doba kombiniraju oba načela, s težištem na prezentskom vokalu jer on omogućuje manji broj skupina (vrsta) i lakšu uspoređljivost s podjelama u drugim jezicima. Podjela na šest vrsta po infinitivno-aoristnoj osnovi pojavljuje se u odabranim opisima u slovenskome. U srpskome se kombinira s prezentskim oblicima, u jednoj su podjeli vrste po infinitivu, razredi po prezentu, a u drugoj obratno. U odabranim se ruskim opisima također podjela zasniva na odnosu dviju osnova, infinitivne i prezentske, a osnovno je polazište tzv. meki ili tvrdi znak kojim prezentska osnova završava. U gramatikama ruskoga namijenjenima strancima, kao i u hrvatskome, polazište je prezentski oblik. Tako je i u predstavljenom češkome, gdje je osnova podjele na pet vrsta i posebnu šestu oblik 3. lica jednine prezenta, dok se unutar vrsta razredi formiraju uglavnom po završetku infinitivne osnove. Iz tih se podjela dade uočiti sklonost k svrstavanju glagola u glavne skupine na osnovi prezentskih oblika, što se podudara i s novijim podjelama u hrvatskome. Iz navedenih se podjela ne može zaključiti da bi pristupi u konjugaciji bili povezani s granom slavenskih jezika.

Pokazalo se i da iza nekih zajedničkih morfoloških obilježja stoje i zajednička značenjska obilježja. Ponajprije se to odnosi na glagole s negdašnjim jatom kao tematakim sufiksom kojemu se prototipno pridružuje značenje stanja ili postajanja nasuprot glagolima s tematskim i prezentskim *i* u značenju činjenja kakvim. Pokušaj da se razredbi morfološkim vrsta u ostalim slavenskim jezicima pristupi polazeći od njihova značenja u pregledanim se djelima nije uočio.

Najšira podjela novijih opisa uz činjenicu da načelno objedinjuje stare hrvatske (podjela na tri skupine prema prezentu) i tradicionalne slavenske pristupe (podjela prema odnosu infinitiva i prezenta) govori u prilog teorije prototipnosti koja omogućuje usporedbu hrvatskoga ne samo s drugim slavenskim nego i jezicima drugih skupina. Tako raščlamba plodnosti glagolskih vrsta u hrvatskome u usporedbi s drugim slavenskim jezicima pokazuje da su tematske (*pravilne*) vrste načelno plodne jer ih je većina plodnih, dok je netematska vrsta (*neppravilni* glagoli) potpuno neplodna, što je opet obilježje i drugih jezičnih skupina, primjerice romanskih.

Spomenuti valja i da postoji teza o hijerarhijskom i prototipnom ustroju konjugacijskih vrsta kojima pripadaju glagoli kretanja u ruskome (Neset 2000). Najnoviji pristup glagolskim konjugacijama u hrvatskome, koji ih vidi kao kategorije ustrojene na prototipnomu načelu, nudi nov i drukčiji pogled na taj dio morfološkoga ustroja hrvatskoga jezika. Bilo bi dobro u budućim istraživanjima provjeriti i u drugim podjelama na glagolske vrste ovdje proučavanih te ostalih slavenskih jezika koji su pristupi dijeljenja

glagola na vrste općenito prihvatljiviji i primjenjiviji na veći broj jezika, uključujući i neslavenske, ali i koji su usklađeniji s načelom naučljivosti s obzirom na tu važnu potrebu u susretu s novim jezicima.

6. Literatura

- Alexander, R. (2006) *Bosnian, Croatian, Serbian, a grammar: with sociolinguistic commentary*, Madison: The University of Wisconsin.
- Babić, S. (1980) O podjeli glagola na vrste, *Jezik* 27 (5): 139–144.
- Babić i dr. (1991) *Povijesni pregled, glasovi i oblici hrvatskoga književnog jezika*, Zagreb: Globus.
- Babić, Z. (1991) *Generativni opis konjugacijskih oblika*, Zagreb: Hrvatsko filološko društvo.
- Babukić, V. (1854) *Ilirska slovnica*, Zagreb: Nar. tiskarnica Lj. Gaja.
- Barić i dr. (1997) *Hrvatska gramatika*, Zagreb: Školska knjiga.
- Belić, A. (2006) [1956] *Istorija srpskog jezika*, Novi Sad: Budućnost.
- Bošnjak Botica, T. (2011) *Kategorija glagolske vrste u hrvatskom jeziku*, Doktorski rad, Zagreb: Filozofski fakultet.
- Brabec, I., Hraste, M., Živković, S. (1958) *Gramatika hrvatskoga jezika*, Zagreb: Školska knjiga.
- Browne, W. (2011) Horace Lunt. *Slovo* 61: 311–315.
- Budmani, P. (1920) *Praktična gramatika ruskoga jezika za samouke*, Zagreb: St. Kugli.
- Čirgić, A., Pranjković, I., Silić, J. (2010) *Gramatika crnogorskoga jezika*, Podgorica: Ministarstvo prosvjete i nauke Crne Gore.
- Della Bella, A. (2006) [1728] *Istruzioni grammaticali della lingua illirica*, Zagreb: Institut za hrvatski jezik i jezikoslovlje.
- Dressler, W. U., Dziubalska-Kolaczyk, K., Katičić, A. (1996) A contrastive analysis of verbal inflection classes in Polish and Croatian, *Suvremena lingvistika* 22: 127–138.
- Esmantova, T. P. (2008) *Ruskij jazyk: 5 elementov*, Sankt-Peterburg: Zlatoust.
- Florschütz, J. (2001) [1916] *Gramatika hrvatskoga jezika*, Zagreb.
- Gramatica limbi romane I i II* (2006) București: Editura Academiei Române.
- Grevisse, M., Goosse, A. (1995) *Nouvelle grammaire française*, Louvain-la-Neuve: De Boeck Duculot.
- Huot, H. (2005) *La morphologie, Forme et sens des mots du français*, Paris: Armand Colin.
- Ivšić, S. (1970) *Slavenska poredbena gramatika*, Zagreb: Školska knjiga.
- Jakobson, R. (1948) Russian conjugation, *Word* 4, 3: 155–167.
- Jelaska, Z. (2002) Proizvodnja glagolskih oblika hrvatskoga kao stranoga jezika: od infinitiva prema prezentu, u: Botica, S. (ur.) *Zbornik Hrvatske slavističke škole 2002*, Zagreb: FF press, 48–63.
- Jelaska, Z. (2003) *Hrvatski glagoli (Croatian verbs)*, Skripta, Zagreb: Sveučilišna škola hrvatskoga jezika i kulture.

- Jelaska, Z. i sur. (2005) *Hrvatski kao drugi i strani jezik*, Zagreb: Hrvatska sveučilišna naklada.
- Jelaska, Z., Bošnjak Botica T. (2012) Conjugational types as prototype based categories, *Slavic Cognitive Linguistics Conference*, Zagreb, September 27–29.
- Kašić, B. (2002) [1604] *Institutionum linguae illyricae libri duo (Osnove ilirskoga jezika u dvije knjige)*, Zagreb: Institut za hrvatski jezik i jezikoslovlje.
- Klajin, I. (2005) *Gramatika srpskog jezika*, Beograd: Zavod za udžbenike i nastavna sredstva.
- Komárek, M. i dr. (1986) *Mluvnice češtiny (2) Tvarosloví*, Praha: Československá akademie věd — Ústav pro jazyk český ČSAV.
- Maretić, T. (1899) *Gramatika i stilistika hrvatskoga ili srpskoga književnog jezika*, Zagreb: Štampa i naklada knjižare L. Hartmana.
- Marković, I. (2012) *Uvod u jezičnu morfologiju*, Zagreb: Disput.
- Neset, T. (2000) Iconicity and Prototypes: A New Perspective on Russian Verbs of Motion, *Scando-Slavica* 46: 105–119.
- Novak-Milić, J. (2005) Glagolski sustavi u priručnicima za strance, u: Z. Jelaska (ur.) *Hrvatski kao drugi i strani jezik*, Zagreb: Hrvatska sveučilišna naklada, 252–260.
- Raguž, D. (1997) *Praktična hrvatska gramatika*, Zagreb: Medicinska naklada.
- Rozental', D. E. i dr. (2003) *Sovremennyj russkij jazyk*, Moskva: Aqris-Press.
- Ruskaja gramatika* (1980) tom I, Moskva: AN SSSR.
- Silić, J. (1991) Ustrojstvo glagolske osnove, *Suvremena lingvistika* 31/32: 3–12.
- Silić, J. (1998) Morfologija hrvatskoga glagola — Tipovi osnova, u: Turk, M. (ur.) *Riječki filološki dani 2*, Rijeka: Filozofski fakultet, 241–274.
- Silić, J. (2006) Morfologija hrvatskoga jezika u 20. stoljeću, u: M. Samardžija i I. Pranjković (ur.) *Hrvatski jezik u XX. stoljeću*, Zagreb: Matica hrvatska, 89–108.
- Silić, J., Pranjković, I. (2005) *Gramatika hrvatskoga jezika*, Zagreb: Školska knjiga.
- Starčević, Š. (2002) [1812] *Nova ricsoslovica iliriska*, Trst: Slovima Gaspara Weis.
- Stevanović, M. (1954) *Gramatika srpskohrvatskog jezika za više razrede gimnazije*, Novi Sad: Bratstvo-Jedinstvo.
- Tadić, M. (1994) *Računalna obrada morfologije hrvatskoga književnoga jezika*, Doktorski rad, Zagreb: Filozofski fakultet.
- Tafra, B (1993) *Gramatika u Hrvata i Vjekoslav Babukić*, Zagreb: Matica hrvatska.
- Težak, S., Babić, S. (2007) *Gramatika hrvatskoga jezika*, Zagreb: Školska knjiga.
- Veber, A. (1876) *Slovnica hrvatska za srednja učilišta*, Zagreb: v. n.

General principles of the classification into conjugational types in Croatian compared to some closely related languages

In the first part of the paper the author briefly presents basic classifications of verbs into conjugational classes (types) in Croatian from the earliest grammatical descriptions which divided verbs into three conjugational classes according to the present morphemes (Kašić 1604, Della Bella 1728, Voltić 1803, Starčević 1812), through Babukić's grammar (1836) where Dobrovski's classification according to the infinitive morphemes was applied and other 19th and 20th century grammatical classifications to the latest: Jelaska (2003, 2005) where three groups (present morpheme) with ten types (infinitive vs. present morphemes) and nine classes for athematic verbs were introduced; and Bošnjak Botica (2011) where all but the first two types were complemented by additional classes (morpho-semantic criteria). A few classifications from their general principles of classification have been analyzed: hierarchical complexity, number of category and order. In the second part of the paper, the Croatian classifications are compared to those in some other Slavic languages: Bosnian (Jahić, Halilović, Palić (2000), Serbian (Belić 1956, 2006, Klajn 2005), Slovenian (Toporišić 2004), Macedonian (Koneski 1981), Russian (Russkaja gramatika AN 1980, Rozental' i dr. 2003, Budmani 1920) and Czech (Komárek i dr. 1986). Similarities and differences are presented, those that arise from various theoretical and methodological approaches and those that stem from the morphological and phonological features inherent to every language.

Key words: conjugational types, classification, Croatian, Slavic languages

Ključne riječi: glagolske vrste, raspodjela, hrvatski, slavenski jezici